

Projekt rezerwatu w Dolinie Prądnika i Sępówki koło Krakowa

Dolina Ojcowska wraz z dochodzącymi do niej bocznymi wąwozami uchodzi za jedną z najpiękniejszych w Polsce. Poza pięknym jurajskim krajobrazem występuje tu cały szereg osobliwości florystycznych i faunistycznych. Całość stanowi cenny obiekt turystyczny dla Krakowa i Śląska.

Celem ratowania zagrożonej przyrody wymienionych terenów Państwowa Rada Ochrony Przyrody wniosła do Ministerstwa Leśnictwa projekt utworzenia rezerwatu. W rezerwacie tym ruch turystyczny nie dozna żadnych ograniczeń z tym oczywiście, że biwakowanie większych wycieczek będzie mogło mieć miejsce jedynie w punktach z góry na ten cel przeznaczonych.

W Ojcowie i okolicy przewiduje się zakaz eksploatacji lasu, zbierania roślin i chwytania zwierząt, wznoszenia jakiegokolwiek budowli bez zgody właściwych władz, regulacji potoków, niszczenia grot itp. Natomiast uprawianie wędkarstwa sportowego będzie utrzymane.

Zniszczenie stanowiska brzozy niskiej (*Betula humilis*) na torfowisku Wielkim Błocie w gminie Grodkowicach koło Krakowa

Nadleśnictwo Lasów Państwowych w Niepolomicach zawiadomiło Biuro Państwowej Rady Ochrony Przyrody, że na skutek urządzenia przez Niemców w roku 1944 na terenie Wielkiego Błota poligonu artyleryjskiego, rosnące tam okazy brzozy niskiej zostały całkowicie zniszczone.

Strata jest tym dotkliwsza, że było to najdalej na południowy zachód wysunięte stanowisko brzozy niskiej w Polsce.

Usunięcie śladów wojny z rezerwatu Wschodnich Gór nad Nidą

W rezerwacie stepowym Wschodnich Górach w Chotlu Czerwonym nad Nidą w powiecie pińczowskim zasypano rowy strzeleckie długości 70 m oraz wykopano rów graniczny od drogi publicznej na długości 90 m. Koszty powyższych prac zostały pokryte z budżetu Państwowej Rady Ochrony Przyrody.

Rezerwat stepowy «Sterżów—Ścianka» w Klonowie koło Miechowa

Z wiosną roku 1946 jako pracownik Instytutu Badawczego Leśnictwa miałam okazję odbyć jednodniową wycieczkę do leśnictwa Klonowa w nadleśnictwie państwowym Miechowie. Osada Klonów leży wśród pagórków pokrytych lasami, które tworzą stosunkowo duży kompleks, jak na rolniczą i bezleśną Ziemię Miechowską. Na bardziej stromych zboczach, gdzie spod lessu wylania się margiel kredowy, za-

chowały się skrawki pierwotnych zespołów roślinnych o stepowym charakterze.

Do najładniejszych i najbardziej interesujących należy zbocze o nazwie ludowej Sterczów-Ścianka. Ciągnie się ono w kierunku NW—SE i posiada nachylenie około 25°. Szczyt jego porasta mieszany las liściasty, przechodzący ku dołowi stopniowo w zarośla opisane przez

Ryc. 21. Sterczów-Ścianka, widok ogólny. Fot. M. Nunberg

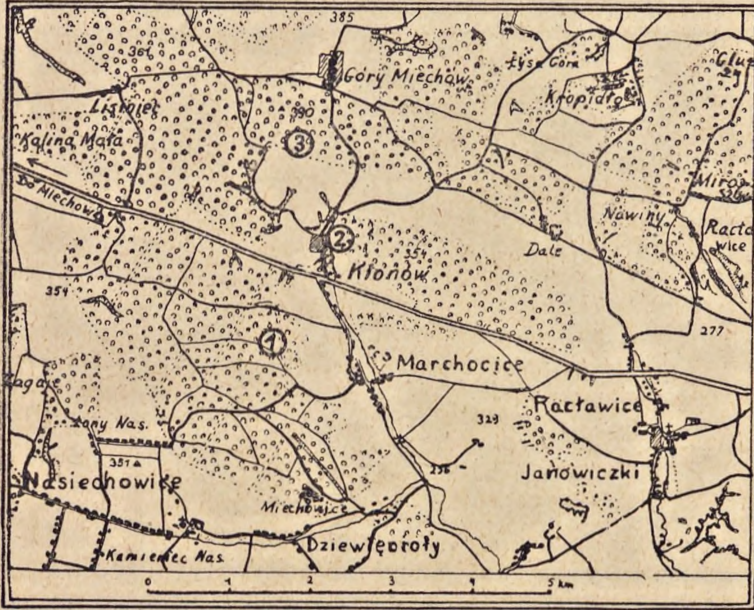
A. Kozłowską¹⁾ jako zespół *Corylus avellana* — *Peucedanum cervaria*. Z roślin charakterystycznych tego zespołu występują tu: koniczyzna dwukłosa (*Trifolium alpestre*) o purpurowo czerwonych kwiatach, oman szorstki (*Inula hirta*) kwitnący żółto, zawilec leśny (*Anemone silvestris*) o dużych białych kwiatach, dalej bodziszek czerwony (*Geranium sanguineum*), złocien baldachogroniasty (*Chrysanthemum corymbosum*), szczodrzeniec ruski (*Cytisus ruthenicus*) — krzew o dużych, żółtych kwiatach, turzyca Michel'a (*Carex Micheli*) i i. Poza tym rośnie tu biało kwitnący powojnik prosty (*Clematis recta*) i storczyki: licznie tu występujący, wspaniały obuwik pospolity (*Cypripedium calceolus*) oraz storczyk kukawka (*Orchis militaris*).

Im niżej na zboczu, tym zarośla stają się rzadsze i przechodzą stopniowo w zespół ziół *Inuletum ensifoliae* (A. Kozłowska 1923). Charakterystycznymi roślinami są tutaj: oman wąskolistny (*Inula ensifolia*), ostrożeń pannoński (*Cirsium pannonicum*), dwa gatunki lnu: *Linum flavum* o dużych żółtych kwiatach i modro kwitnący *Linum hirsutum*, zakwitający jesienią blade lila aster gawędka (*Aster amellus*) i i. Oprócz nich występuje całymi kępami drobna, biało kwitnąca przytulia szorstkoowocowa (*Galium asperum*). Ku dołowi zbocze przechodzi w pogołą łąkę.

Ścianka Sterczów zasługuje na ochronę nie tylko dlatego, że rosną na niej liczne rzadkości florystyczne i że zachował się tutaj płat zabytkowego zespołu stepowego *Inuletum ensifoliae*, lecz także dlatego, że

¹⁾ «Zmienność kostrzewy owczej (*Festuca ovina* L.) w związku z sukcesją zespołów stepowych na Wyżynie Małopolskiej». Sprawozdanie Komisji Fizjograficznej P. A. U., tom IX, 1925.

dzięki ogromnej bujności życia roślinnego stanowi cenny teren dla różnych badań botanicznych i zoologicznych na przykład z zakresu biologii kwiatów. Nie więc dziwnego, że już w roku 1922 został tu zaprojektowany rezerwat. Zchoce było jednak wówczas własnością prywatną i utworzenie rezerwatu nie doszło do skutku. Obecnie przeszło ono na własność Skarbu Państwa i w planach gospodarczych Leśnictwa

Ryc. 22. Plan sytuacyjny: ścianki stepowe w okolicy Klonowa.
1. Sterezów. 2. Dąbie. 3. Opalunki.

Lasów Państwowych w Klonowie traktowane jest jako rezerwat¹⁾. Władze administracyjne nie są jednak w stanie uchronić go przed wypasem bydła. Duży płat roślinności zniszczyła też niedawno zrobiona odkrywka. Dla zapewnienia całkowitej i trwalej ochrony Sterezowa potrzebne jest formalne utworzenie rezerwatu oraz, co najważniejsze, szybkie ogrodzenie całej ścianki, której powierzchnia wynosi zaledwie 2 ha.

Podobny charakter jak Sterezów-ścianka ma południowe zbocze wzgórza «Opalunki», najwyższego w tej okolicy (390 m), a leżącego na północ od wsi Klonowa. Kozłowska podaje stąd te same zespoły ro-

¹⁾ Oddz. 21 b rezerwat.

ślinne. Spotkałam tutaj na zboczu bardzo licznie młeka wiosennego (*Adonis vernalis*), storczyki: *Orchis masculus*, *Platanthera chlorantha* oraz pępawę różyczkolistną (*Crepis praemorsa*). Poza tym rośnie tu w dużej ilości krzewiasta wisienka stepowa (*Prunus fruticosa*). Na zboczu założono niedawno kulturę leśną, jednak młode drzewka usychają.

Ryc. 23. Obuwik (*Cypripedium calceolus*) w Sterczowie.

W samej wsi Kłonowie znajduje się wzgórze kredowe «Dąbie», pokryte z wyjątkiem stromych zboczy południowo-zachodnich starym lasem liściastym, w którym panuje dąb. Strome zbocza silnie spalone porastają jałowczyska z *Juniperus communis*, przechodzące ku północy w zarośla leszczynowe. Występuje na nich masowo młęk wiosenny (*Adonis vernalis*), który jest rośliną omijaną przez bydło. Flora tego zbocza jest mimo zniszczenia bardzo cenna, jak o tym świadczy znalezienie tutaj przeze mnie dwóch bardzo rzadkich, nowych dla

Ziemi Miechowskiej roślin: niezapominajki smukłej (*Myosotis stenophylla* Knaf. = *M. suaveolens* auct. polon.) i starca pomarańczowego (*Senecio aurantiacus*).

Oba te zbocza, Opalunki i Dąbie, stanowiące również własność Lasów Państwowych ¹⁾, należałoby ochronić przynajmniej częściowo, to znaczy przed zaoraniem, zalesieniem, zbytym spasieniem i robieniem odkrywek oraz zakładaniem kamieniołomów.

Sprawa ochrony łącianek stepowych Miechowskiego jest tym ważniejsza, że ulegają one wszędzie szybkiemu niszczeniu przez wypas, a stan jedyne go istniejącego tutaj rezerwatu w Jaksicach, którego ogrodzenie zostało zniszczone w czasie wojny, jest fatalny.

Anna Medwecka-Kornaś

Projekt rezerwatów przyrodniczych na obszarze trójkąta Puławy—Kazimierz—Nalęczów

Piękne pod względem krajobrazowym pasmo wzgórz Kazimierza stanowi północną krawędź Wyżyny Lubelskiej. Pasma o powierzchni około 20 000 ha, pocięte głębokimi wąwozami, przybrało formę trójkąta, którego krótszy bok z miastami Puławami i Kazimierzem opiera się o Wisłę, a wierzchołek stanowi miasto Nalęczów. Przez środek tego trójkąta przepływa rzeka Bystra, do której schodzi najwięcej wąwozów. Wzgórza osiągają ponad 90 m wysokości w stosunku do zwierciadła wód Wisły, która w tym miejscu tworzy typowy przełom.

Pod względem geologicznym podłoże trójkąta tworzy opoka kredowa, przykryta cieńszą lub grubszą warstwą lessu. Grubość płaszczu lessowego na północ od rzeki Bystrej wydaje się większą niż na południe od tej rzeki. Tu i ówdzie opoka odsłania się i na powierzchnię występuje gruzowisko kredowe, jak np. na terenie projektowanego rezerwatu «Męcimierz». Często less nie leży bezpośrednio na utworach kredowych. Przedzielają go utwory dyluwialne. Toteż zwłaszcza zbocza wąwozów przedstawiają pod względem glebowym dużą różnorodność. Płatanina wąwozów stwarza na nich różne warunki nasłonecznienia, osłony od wiatrów itp., wskutek czego także mikroklimat zmienia się na każdym niemal kroku. Warunki te dają możliwość rozwoju wielu roślinom o różnych wymaganiach; rosną tu zarówno rośliny stepowe, jak też górskie i południowe.

Regionalna Dyrekcja Planowania Przestrzennego w Lublinie zleciła mgrówi H. Stasiakowi z Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, opracowanie projektu rezerwatów przyrodniczych na omawianym terenie. Mgr Stasiak zaprojektował 6 rezerwatów zastrzegając, że po bardziej szczegółowym zbadaniu flo-

¹⁾ Opalunki oddz. 8 d, obchód Marszówka, Dąbie oddz. 11.